

Környezetvédelem a gyakorlatban

Csak a büntetés hatására?

A füst, a korom, a gépkocsik kipufogócsövén kiáramló gázok már régés-rég belerágták magukat a pesti bérházak vakolatába. A centenáriumi ünnepelő főváros frissen tatarozott, élénk színű épületeit is csakhamar erre a sorsra ítéli az idő. A körüli házak zárt ablakai között már gyúlik a láthatatlan por, hogy azután egyszerre ijesszen rá a szorgos háziasszonyokra.

A légszennyeződés elérte a budai kerületeket. Mire minden telek beépül, talán már csak az árak jelzik a „zöldöveget” határát. A nagyvárosok modern betegsége, a szmog, a téli hónapokban makacsul rátelepszik a házakra, az emberek hangulatára. Ha a szél nem lenne olyan könyörűletes, a „civilizáció” hetekig is eltakarná a napot.

Olajfoltok és döglött halak úsznak a Dunán. A horgászok egykedvűen, fagyoskodva tartják a botot. Nézőjük mindig, hal már ritkábban akad. Szidják a várost, a csatornákat. Mégis a tejszerű, gözölő vízfolyások mellé telepszene, mert állítólag ott jobb a kapás. Csepel alatt még inkább megváltozik a víz színe. Vízvárosok csatornája lett a Duna.

Amiért bírságolnak

Illatos út 9—23. A Budapesti Vegyiművek üzemegysége, a környéken lakók panaszáradatának első számú címzettje. Füstjével szennyezi a levegőt, szagával bosszantja az embereket, sava, lúgjai tönkreteszik a csatornákat.

Elhanyagolt külsejű, ablaktalan, aprótéglású épületek, rozsdás iparvágány, tartálykocsik. Minden olyan mozdulatlan, szinte dermedtnék tűnik. Embert alig látni az udvaron. Nyergesvontatókhoz kapcsolható, sósavval töltött öblös tartályok sora feldúcolva várja az elszállítását.

„Vigyázat, robbanásveszély!” „Nyílt láng használata tilos!” „Járó motorral behajtani tilos!” — táblák mindenütt. A kémények egyenletesen ontják a füstöt, a földszintes épületek oldalába vajt lyukain át nagy teljesítményű ventilátorok kellemetlen szagú gőzt préselnek a szabadba.

„Alighanem már sokan mondták a gyáregység vezetőinek: „Igazgató elvtárs, a gyár nagyon szennyezi a levegőt!” S valóban: nem lehetne egy kicsit kevesebb füsttel?!”

— De igen — mondja dr. Bán Györgyné, környezetvédelmi előadó —, csak át kell állni a gáztüzelésre.

Tavaly jelent meg a rendelet, de az ímissziós normákat még nem adták meg. Büntetni azért korábban is lehetett.

A bírság kiszabására a KÖJÁL tehet javaslatot a tanácsnak. Ez személyi jellegű büntetés. Az egyik kazánvezetőt a közelmúltban 500 forintra bírságolták, mert túlságosan füstölt a kazán. Azóta átálltak gáztüzelésre.

A laikus nem érti, hogy egy vegyi-üzemet miért pont a fűtés miatt bírságolnak meg. Pedig a magyarázat kézenfekvő: a vegyipari termékek zömének a gyártása gőzigényes. A fűtés így a gyártási technológia része. S mivel a szén kéntartalma igen magas, ez szennyezi legjobban a levegőt.

— A gáztüzelés nem lesz drágább?

— Az üzemeltetése gazdaságosabb, de az átálláshoz milliókra van szükség. Már 1969-ben elhatároztuk, hogy fokozatosan megszüntetjük a széntüzelést.

A mennyiség növekszik

Ez a Kén utcai gyárrészlegnél már megtörtént. Az Illatos úton 1974-ig fejeződik be. A beruházás költsége csaknem 50 millió forint lesz.

— A panaszkodók többsége a kellemetlen szagot kifogásolja.

— A vádak alaptalanul érték a vegyiműveket. A kellemetlen szagért nagyrészt a szomszédságunkban működő állatfiehérje-feldolgozó üzem volt a felelős. Ezt, mint ismeretes, a közelmúltban kitelepítették a fővárosból. Telepünkön ma egyedül a csontenyvüzem „rontja a levegőt”.

Bárki tanúsíthatja, hogy ez a vegyiművek által üzemeltetett újpesti bőrenyvüzemhez képest szinte szagtalan. (Az utóbbit egyébként a vállalat hamarosan szintén vidékre telepíti.)

A kitelepítések vállalati kezdeményezésre történnek, de a döntésben bizonyára szerepet játszott a sok panasz, s az egyre szigorúbb bírságok. Tavaly például a vegyiművek ellen 3 és fél millió forintos csatornabírságot szabtak ki,

Az ipar naponta 2 millió köbméter szennyvizet bocsát ki. Ma ennek csak az egynegyedét tisztítják megfelelően. A bírságolások hiába szigorodtak, csak a szennyezés növekedési üteme csökken, az abszolút mennyiség növekszik. Egy esztendő alatt 15 ezer tonnával több szervesanyag, kétezer tonnával több olaj került a folyókba, tavakba. Ugyanakkor az országban csupán 220 település csatornázott, ebből is csak 125-ben működik tisztítóberendezés.

Elgondolkodtató számok. Az előzetes számítások szerint 1985-ig az ipari üzemek által kibocsátott szennyvíz mennyisége a maiak duplájára, napi 14 millió köbméterre növekszik.

A Budapesti Rádiótechnikai Gyárban híradástechnikai műszereket, magnetofonokat gyártanak. Miért kerültek mégis a bírságoltak listájára? Miért kellett kiszabni tavaly közel 2 millió forintos csatornabírságot a gyár ellen? Erre a kérdésre Peterle Ferenc gyáregységvezető meglepő választ ad:

— Cían jutott a csatornába a galvanizálóból!

Pedig mérték a kibocsátott víz összetételét, folyamatosan „semlegesítették” a mérgező anyagot.

— Nem vagyok vegyész. Azt hittem, hogy jól mérünk. Csak néhány grammos volt az eltérés... — mondja Beák József, a TMK szerelője.

— A cían grammra szokták mérni!

— A mérési naplókat is rendszeresen vezettük, csak mi más műszerekkel mértünk. A „mérlegfelelős” vegyész szerint — aki egyébként már más vállalatnál dolgozik — ebből adódott az eltérés.

Tipikus és véletlen

A gyár csupán azt sérelmezi, hogy a bírságot az összes vízfogyasztásuk alapján állapították meg, holott ez jóval több annál, mint ami kifolyt a galvanizálóból.

— Mit tettek azért, hogy a jövőben ilyesmi ne forduljon elő?

— Ma fejeződött be a csatornatisztítás. Az évtizedek alatt összegyűlt iszapot

jűk a cíanos kikészítést, áttérünk a savasra. A gépek háromnegyed részét ki kell cserélni, a technológia megdrágul, s minőségi változást nem hoz az új eljárás.

A vegyiművek, és általában a nehézevegypari üzemek „tipikus” környezet-szennyezők. A BRG egy „véletlen” eset. A közös vonás a megelőzés érdekében tett erőfeszítések komolysága. Ami nem rokonszenves: csak a bírságok hatására vették komolyan a környezetvédelmet.

A bírságoló határozatok ellen a két vállalat fellebbezett. A fellebbezéseket azonban az Országos Vízügyi Hivatal mind a mai napig nem bírálta el, így a határozat nem jogerős.

Bodnár Lajos